

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Oslo 22. september 2017

Høring om forslag til endringer i forskrift om arbeidsavklaringspenger

Rådet for psykisk helse har mottatt Høring om endring i forskrift om arbeidsavklaringspenger (AAP). Vi viser til vårt høringssvar fra oktober 2016 (deres ref:15/1458), og dette svaret må sees i den sammenheng.

Vi gjentar at det spesielt blir viktig med bedre og oftere brukermøter, et større handlingsrom for NAV og at NAV er tettere på arbeidsmarkedet, ved innføringen av forskriften. Vi finner vi ikke noe av dette igjen i høringsnotatet.

Rådet for psykisk helse har siden NAV reformen ble innført i 2006 vært spesielt opptatt av tre faktorer:

1. NAV lokalt har hatt tilstrekkelig ressurser,
2. et enkelt regelverk
3. hva som skaper gode brukermøter.

Disse faktorene må være på plass for at flere med psykiske problemer skal komme i jobb og bli i jobb. Vi har vært spesielt opptatt av å styrke kompetansen hos NAV om at arbeid er et gode for de aller fleste med psykiske problemer.

Overordnet mener vi ordlyden i forskriften signaliserer for mye sanksjoner og for lite motivasjon og muligheter. Vi finner for eksempel ikke omtale av de gode brukermøtene: Hva kjennetegner møtene, hvor mange personer skal en veileder hos NAV ha? Derfor mener vi det må inn som en forutsetning før forskrift innføres, en standard for hvordan en ønsker at NAV og brukerne kan få til bedre samarbeid. Målsetting med AAP er å få flere brukere over i jobb og aktivitet, eller avklart til andre ytelser. Da må en snakke mer om muligheter enn om innstramning og begrensinger.

Vi velger å gjenta våre fire forutsetninger fra vår høringen i fjor, som vi fremdeles mener forskriften må romme for at flere skal komme i arbeid og aktivitet. I tillegg har vi synspunkter under 5 og 6:

1. Tettere oppfølging av brukere mens de mottar arbeidsavklaringspenger

Arbeids- og velferdsdirektoratet skriver selv at det er betydelige utfordringer ved NAV-kontorenes oppfølging av brukere og bistand til arbeidsgivere, og viser til at dette også framkommer i en rekke forskningsrapporter og undersøkelser. Arbeids- og velferdsdirektoratet mener at det er kapasiteten og antall brukere per medarbeider som er hovedproblemet. De framhever at det er et stort gap mellom forventningene til brukeroppfølging og arbeidsretting og kontorenes faktiske mulighet til å møte disse. Samtidig som ambisjonene og forventningene til Arbeids- og velferdsetatens eget oppfølgingsarbeid er blitt merkbart høyere, er også antallet brukere per årsverk økt betydelig siden NAV-reformen og innholdsreformen ble iverksatt.

Derfor må det inn et minimumskrav for hvor mange en veileder for AAP skal følge opp. Det må også bli en tettere, men individuell tilpasset oppfølging av målgruppen med nedsatt funksjonsevne eller psykiske problemer. Dagens oppfølgingssystem tillater at det kan gå svært lang tid før det er kontakt mellom NAV-veileder og bruker. Dette mener vi må endres i forbindelse med innføring av nye regler:

- Det å redusere varigheten følges av et langt mer offensivt oppfølgingssystem fra NAV lokalt.
- Dette skal frigjøre ressurser til å lage planmessig oppfølging av brukere.

2. Skape gode brukermøter

I høringen (2016) står det ikke nevnt noe om det å skape gode brukermøter. Det nevnes at sanksjoner gjør at forholdet mellom bruker og NAV veileder, vil kunne bli problematisk. Dette er kjernen i de gode brukermøtene, at NAV og bruker opparbeider seg gode relasjoner. Da kan det bli problematisk at den enkelte NAV veileder skal ha myndighet til alene å innføre sanksjoner. Dette må komme tydeligere fram i forslaget. Vi er enige i at det er bedre med umiddelbare og milde sanksjoner, fremfor sjeldne og alvorlige sanksjoner, som foreslått. Mange brukere med psykiske problemer kan i perioder fungere dårlig og slike perioder kan det være utfordringer å fastholde avtaler og rutiner.

- Det må derfor legges inn rom for skjønn i praktiseringen av regelverket, og en mulighet for brukeren til å påklage sanksjoner. Det må inn et snev av rettigheter til brukeren, slik at vi unngår sanksjonering på bakgrunn av individuell «magefølelse» på NAV-kontoret.

3. Mobilitet for å søke seg arbeid og samtidig behandling

Mange som går på AAP går til behandling samtidig som de søker jobb eller får andre avklaringstiltak. Det er veldig bra med samtidighet. Vi mener at kravet om mobilitet for denne målgruppen kan komme i konflikt med behovet for behandling og gode relasjoner til behandler. Det vil være tidkrevende å finne ny behandler på nytt arbeidssted. Behandlingstilbudet varierer geografisk. Skal brukeren være «flyttbar» må også tilbudet om behandling være tilstede der vedkommende skal flytte.

- For at kravet om mobilitet skal oppfylles, må det allerede før flytting være etablert et behandlingstilbud der han eller hun flytter.

4. Rehabiliteringsløpet hos NAV må også integreres i helsesektoren og den behandlingen som gis

En viktig premiss for å lykkes med rehabilitering med ordinært arbeidsliv som arena, er at helsesektoren også inkluderes og skolerer i denne måten å tenke rehabilitering på. Fastlege, DPS og behandler blir her viktige nøkkelpersoner. Både spesialisthelsetjenesten og de kommunale helsetjenestene må i langt større grad enn i dag, integreres i rehabiliteringsløpet. Hvorfor kan ikke arbeid i større grad være en del av folks liv, også når de mottar behandling på spesialisthelsetjenestenivå? En viktig bidragsyter for å få til dette, kan være ordningen med Veilednings- og oppfølgingsloser i NAV. Den kompetansen de har opparbeidet seg er helt avgjørende for å få til gode rehabiliteringsløp for mennesker med psykiske vansker.

Vi støtter NAV-ledelsen i at hver veileder ikke bør ha flere enn 80 brukere i sin portefølje til en hver tid for å sikre at NAV lokalt skal være i stand til å gjennomføre et profesjonelt arbeid med å finne arbeidsgivere og matche med arbeidssøkere.

- Det leses i forskriften at mer samtidighet i behandling og jobb er kommet med.

5. Bruk av frivillig sektor i arbeidstrening ønskes velkommen

Rådet for psykisk helse ønsker velkommen, åpningen for å bruke frivillig sektor. Aktivitet hos en frivillig aktør skal kunne være en arbeidsrettet aktivitet for en mottaker av arbeidsavklaringspenger. Vi forutsetter at denne aktiviteten er av en type arbeidstrening som gjør personen styrket i mulighetene for overgang til arbeid. Vi tror at dette er en egnet lavterskelaktivitet for mange unge mennesker som mottar arbeidsavklaringspenger og har utfordringer i form av psykiske lidelser.

6. Skjønn i vurderingen av årsaken til manglende meldekort

Vi støtter departementet forslag, der manglende melding på fastsatt dag er begrunnet med konsekvensene av en medisinsk tilstand, er dette en rimelig grunn til å ikke trekke vedkommende. Dette kan være realiteten for mottakere som har en psykisk lidelse som påvirker konsentrasjonen eller hukommelsen i vanskelige eller krevende perioder.

- Viktig at NAV følger tett opp om mottaker uteblir eller ikke sender inn meldekort.

Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen
generalsekretær

Werner Fredriksen
seniorrådgiver arbeidsliv